

• у приміщенні, де працює кондиціонер, встановити температуру не нижче 22-23° С: різкий перепад температури збільшує ймовірність появи ризику респіраторного захворювання [3].

Перелічені заходи мінімізації негативного впливу смогу на здоров'я людей не будуть достатніми, якщо не враховувати психоемоційне навантаження, внаслідок чого у якості заспокійливих та антистресових засобів необхідно вживати настоянки валеріани, пустинника, відвари кропиви, ромашки, хмелю.

Оскільки смог формується у повітряному середовищі, то невідкладним і необхідним є регулярне промивання носу та горла, слизові оболонки яких безпосередньо контактують з токсикантами повітря. При посиленні запаху диму, рекомендують одягати захисні маски, які слід зволожувати, дверні щілини рекомендують ізолювати вологою тканиною, а у приміщеннях слід проводити вологе прибирання [3].

Особливо обережними слід бути тим, у кого є легеневі захворювання, в цей період важливо проконсультуватись у лікаря. Оскільки у період задимлення повітря зростає чутливість до алергенів та знижується імунітет організму, людям з хронічними хворобами органів дихання необхідно мати з собою лікарські препарати.

Дихання задимленим повітрям, смогом негативно впливає на роботу печінки через вплив токсичних елементів, що потрапляють в бронхи при диханні. Чим вищий рівень забруднення повітря, присутність хімічних домішок, тим вищий ступінь навантаження на печінку. Все це призводить до пошкодження клітин печінки та, як наслідок, до захворювань. Для відновлення печінки, лікарі рекомендують вживати продукти, що містять багато вітамінів А, С, Е, пити не менше двох літрів рідини на день (краще звичайну воду), соки з свіжовичавлених фруктів, морси, охолоджений зелений чай [3].

Загалом, формування смогу є наслідком антропогенного забруднення атмосферного повітря, споживачами якого люди є постійно. Внаслідок цього, вдихання токсичної суміші газів, що формують смог, має негативні наслідки для здоров'я людини, підтримувати яке можливо виконуючи заходи індивідуального характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бекетов В. Є., Євтухова Г. П., Коваленко Ю. Л. – Прикладна аероекологія. –Харків: ХНАГХ, 2009.– 46 с.
2. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С. Практикум із загальної екології. Навч. посібник. – К: Либідь, 1997. – 160 с.
3. Коваль О. Причини утворення смогу. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://tourinform.org.ua/chim-shkidlivij-smog-ta-dimove-zabrudnennya-povitrya>
4. Негативний вплив на людину забрудненого повітря [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://olexrda.kr-admin.gov.ua/negativniy-vpliv-na-lyudinu-zabrudnenogo-povitrya/>
5. Барна І.М., Грицак Л.Р. До проблем системного аналізу якості навколишнього середовища / Ірина Миколаївна Барна, Людмила Русланівна Грицак. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. – 2015. – С. 257-259.
6. Барна І., Грицак Л. та ін. Біоіндикаційні методи для потреб системного аналізу якості довкілля / Ірина Барна, Людмила Грицак та ін. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. – № 2. – 2017. – С. 153-165.

Кравченко Т.

Науковий керівник – доц. Барна Ірина Миколаївна

ВПЛИВ ЯКОСТІ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ НА ЧАСТОТУ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ НАСЕЛЕННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Актуальність дослідження полягає у тому, що в даний час хвороби серцево-судинного типу є основною причиною втрати працездатності дорослого населення в багатьох країнах світу внаслідок несприятливої екологічної ситуації. Подібні факти спостерігаються і у Тернопільському районі, що обумовило тему і мету дослідження.

Численні дослідження довели, що істотними причинами зростання захворюваності серцево-судинними хворобами є прискорені темпи життя, ускладнення трудових процесів і, в зв'язку з цим, зростання нервово-емоційної напруги, а також зменшення фізичної активності населення. Порушення функції серцево-судинної системи, як однієї з найбільш реактивних

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

систем організму, спостерігаються під впливом різних професійно-виробничих факторів хімічної та фізичної природи. Такий стан речей має місце у більшості країн світу, тому над вивченням причин його формування та пошуком шляхів покращення працює чимало зарубіжних вчених, науково-дослідних лабораторій.

Великий внесок у світову скарбничку знань у цій царині зробили й вітчизняні вчені. Йдеться про цикл наукових праць «Дослідження фундаментальних механізмів дії оксиду азоту на серцево-судинну систему як основи патогенетичного лікування її захворювань» 2003 року, у складі авторського колективу Л.Т.Мала, А.А.Мойбенко, В.Ф.Сагач, М.Н.Ткаченко, О.В.Коркушко, В.В.Безруков і О.К.Кульчицький [1,5,6].

Слід також наголосити на особливій значимості проблеми у зв'язку з тим, що нині ця форма патології посилюється повсюдним впливом на людину несприятливих екзогенних чинників хімічного, фізичного й біологічного походження. Йдеться про виробничі та екологічно зумовлені захворювання – прикмету XX і XXI століть. На регіональному чи локальному рівні праць із згаданої проблематики вочевидь небагато, особливо з позицій системного аналізу, що підсилює актуальність дослідження.

Мета даної роботи полягає в дослідженні екологічної ситуації Тернопільського району, з'ясуванні особливостей структури захворюваності населення. Реалізація поставленої мети вимагає встановлення кореляційних зв'язків між компонентним складом й інтенсивністю викидів забруднюючих атмосферне повітря речовин та захворюваністю на серцево-судинні хвороби населення району. Глибинне розуміння принципів системного аналізу якості довкілля детермінувало коло завдань [2,4]. Серед них – дослідити якісний та кількісний склад забруднюючих атмосферне повітря речовин та їх динаміку, вивчити структуру екозалежних захворювань населення досліджуваного району, з'ясувати структуру захворюваності населення Тернопільського району, здійснити кореляційний аналіз для підтвердження або спростування існування взаємозв'язку між забрудненням атмосферного повітря та захворюваністю населення.

Тернопільський район є аграрно-промисловим: за офіційними даними у виробництві валового сукупного продукту частка промислових підприємств становить 39,1%, сільськогосподарських – 37,7%, будівництва – 5,3 %, інших галузей – 17,9 %. В останні десятиріччя галузевий склад господарства дещо звузився, проте згідно статистичних даних майже 69 тисяч осіб працює на великих підприємствах, установах обласного центру.

Функціонування господарських об'єктів району породжує появу екотоксикантів, що призводить до зміни фізичних і хімічних властивостей повітря, які, у свою чергу, можуть порушувати адаптивні реакції та гомеостаз організму людини, спричинюючи небажані негативні відхилення в стані її здоров'я. До екозалежних хвороб належать: ревматизм, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, стенокардія, інфаркт міокарда, цереброваскулярна хвороба, інсульт.

Частка населення, яке страждає на хвороби системи кровообігу, за даними статистичного бюлетеня «Тернопільщина 2018», поданими у рубриці «Причини смерті населення у 2018 році», є найвищою (рис. 1).

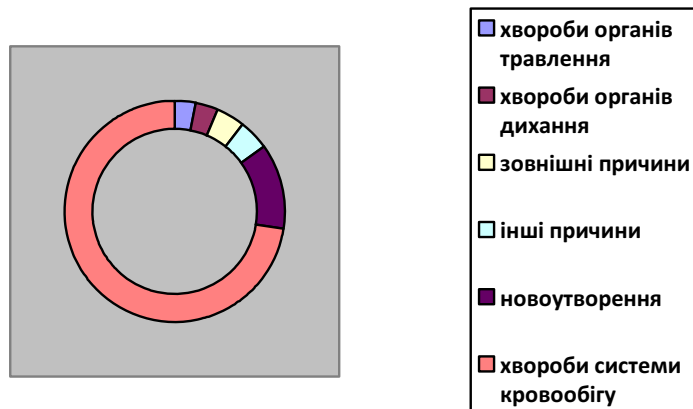

Рис. 1. Причини смертності населення у 2018 році, у %.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

За результатами аналізу нами встановлено, що на рівень захворюваності населення Тернопільського району впливає ряд факторів, зокрема:

- доступність лікарської допомоги;
- наявність транспортного зв'язку;
- сезонність;
- рівень медичної культури населення;
- віддаленість окремих населених пунктів від лікувальних закладів;
- рівень забезпеченості лікувальних закладів лікарськими кадрами;
- компонентний склад атмосферного повітря [1, 5].

Останній з факторів нами проаналізований на підставі даних про хімічний склад викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення за період 2017-2018 рр.

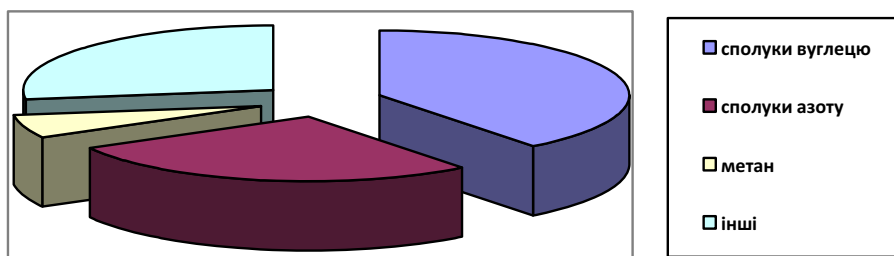

Рис. 2. Хімічний склад викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення у 2017-2018 рр. (%)

Як видно з рис. 2 серед викидів в атмосферне повітря переважають сполуки вуглецю, серед яких основну пошкоджуючу дію на серцево-судинну систему чинить монооксид вуглецю, які разом з вільними радикалами уможливають один з 4 основних механізмів ураження серцево-судинної системи – порушення доставки кисню [5].

Останніми роками відбуваються зміни та інтенсивне забруднення навколишнього середовища, спричинене розвитком промислового виробництва, збільшенням кількості автотранспорту, зростанням обсягу промислових та побутових відходів тощо [3].

Виходячи із вище зазначеного, актуальним є дослідження зв'язку між динамікою забруднення повітря та захворюваністю населення на основі співставлення згаданих показників. (табл. 1).

Таблиця 1.

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин у Тернопільському районі і кількість хворих на серцево-судинні захворювання.

Рік	2017	2018
частка		
обсяг викидів (x)	48,5	49,2
кількість хворих на серцево-судинні захворювання, %	21,2	22,5

Для обчислення коефіцієнта кореляції, вихідні показники та отримані результати попередніх обчислень підставляємо у формулу Пірсона:

$$r = \frac{\sum(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{n \sigma_x \sigma_y}$$

$$r = \frac{2}{3 \times 0,9 \times 1,12} = \frac{2}{3,024} = 0,6$$

Показник коефіцієнта кореляції (0,6) свідчить про середній зв'язок між викидами забруднюючих речовин та захворюваністю населення на хвороби серцево-судинної системи у Тернопільському районі у 2017-2018 роки.

Таким чином, на основі проведеного аналізу статистичних даних встановлено основні фактори довкілля, що впливають на розвиток серцево-судинних захворювань населення Тернопільського району, а також встановлено кореляційних зв'язок між компонентним складом й інтенсивністю викидів забруднюючих атмосферне повітря речовин та захворюваністю на серцево-судинні хвороби населення району. Показник кореляції на рівні 0,6 обумовлений емісіями сполук вуглецю, які провокують розвиток серцево-судинних захворювань населення Тернопільського району.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аносов М. М., Бендет Я. А. Фізична активність і серце. – Київ, 1984. – 154 с.
2. Барна І.М., Грицак Л.Р. До проблем системного аналізу якості навколишнього середовища / Ірина Миколаївна Барна, Людмила Русланівна Грицак. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. – 2015. – С. 257-259.
3. Барна І., Грицак Л. та ін. Біоіндикаційні методи для потреб системного аналізу якості довкілля / Ірина Барна, Людмила Грицак та ін. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. – № 2. – 2017. – С. 153-165.
4. Дуднікова І. І. Безпека життєдіяльності. -К., 2002. — 237, с.
5. Горбась І.М. Фактори ризику серцево-судинних захворювань: куріння [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:<https://angiology.com.ua/ua-issue-article-439>
6. Профілактика серцево-судинних захворювань [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: empendium.com.ua/chapter/B27.II.2.3.

Межерицька В.

Науковий керівник – доц. Литвин Л.М.

СТРАТЕГІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ У ТУРИЗМІ

Найважливішим економічним фактором, що характеризує діяльність підприємства є ефективна система ціноутворення. Ціна є засобом встановлення певних відносин між виробниками і покупцями, допомагає створенню певних уявлень про підприємство, що може вплинути на його подальший розвиток. Вона впливає на величину прибутку, рентабельність продукції та є важливим чинником у боротьбі з конкурентами. Забезпечити комерційний успіх будь-якого підприємства можна завдяки впровадженню певної стратегії формування ціни.

Цінова стратегія – це вибір підприємством можливої динаміки зміни вихідної ціни товару чи послуг в умовах ринку, що найкращим чином відповідають цілям фірми.

Актуальність проблеми розробки цінової стратегії у діяльності туристичних фірм пов'язана з наступним:

- 1) ціноутворення є однією з важливих сторін маркетингової діяльності, важливим засобом управління, який сприяє формуванню величини прибутку;
- 2) вільне ціноутворення в умовах ринкової економіки пов'язане з вирішенням таких питань, як вибір критеріїв та методики формування, захист від державного регулювання цін;
- 3) більшість дрібних та середніх туристичних фірм обмежені в ресурсах для того, щоб приймати участь у ціновій конкуренції;
- 4) ринок туристичних послуг є, по-суті, ринком покупця.

Для розробки відповідної цінової стратегії туристичне підприємство встановлює цілі ціноутворення, які значною мірою впливають із самого позиціонування продукту на ринку туристичних послуг.

Стратегія ціноутворення може передбачати такі цілі:

- 1) максимізація прибутку;
- 2) утримання позицій на ринку;
- 3) лідерство на туристичному ринку;
- 4) лідерство в якості продуктів.

В основному застосовують дві основні стратегії при введенні на ринок нового продукту – це «зняття вершків» і стратегія проникнення. Ці стратегії базуються на методиці встановлення цін за допомогою аналізування попиту.

Стратегія «зняття вершків» – передбачає те, що фірми встановлюють на свої послуги високі ціни. Тут здійснюються зусилля привернути до послуги увагу не всього ринку, а тільки